Збірник праць Ін-ту математики НАН України 2007, Т.4, №1, 143-150

УДК 517.5

П. В. Задерей (Київ. нац. ун–т технологій та дизайну)
Р. В. Товкач (Волин. держ. ун–т, Луцьк)

УМОВИ РІВНОМІРНОЇ ЗБІЖНОСТІ РЯДІВ ФАБЕРА ВСЕРЕДИНІ ОБЛАСТІ

Одержано умови на коефіцієнти, при яких ряд Фабера збігається до даної функції рівномірно всередині області.

Нехай скінченна однозв'язна область G обмежена спрямлюваною жордановою кривою Γ, і функція $z = \Psi(w)$ відображає конформно і однолистно область $D_\infty = \{w \in C \cup (\infty) : |w| > 1\}$ на зовнішність G_∞ області G при умовах

$$\Psi(\infty) = \infty, \quad \Psi'(\infty) > 0.$$

Позначимо через $z = \psi(w)$ функцію, яка відображає конформно і однолистно круг $|w| < 1$ на область G при умовах

$$\psi(0) = z_0, \quad \psi'(0) > 0,$$

де z_0 — деяка фіксована точка області G.

Нехай, далі, γ_r — образ кола $|w| = r$, де $0 < r < 1$, при відображенні $z = \psi(w)$. Якщо для аналітичної в області G функції $f(z)$ при довільних $r,\ 0 < r < 1$, виконується нерівність

$$\int\limits_{\gamma_r} |f(z)|^p |dz| \leq M, \quad p > 0,$$

то кажуть, що функція $f(z)$ належить класу E_p в області G.

Через $F_k(z) \forall\ k \geq 0$ будемо позначати многочлени Фабера, побудовані для області G. Нехай також задана деяка послідовність комплексних чисел $\{c_k\}_{k=0}^{\infty}$. Ряд

© П. В. Задерей, Р. В. Товкач, 2007

$$\sum_{k=0}^{\infty} c_k F_k(z) \tag{1}$$

називається рядом за многочленами Фабера. Якщо коефіцієнти цього ряду виражаються через функцію $f(z)$ за формулою

$$c_k = \frac{1}{2\pi i}\int\limits_{\Gamma} \frac{f(\zeta)\Phi'(\zeta)}{\Phi^{n+1}(\zeta)}d\zeta = \frac{1}{2\pi i}\int\limits_{|t|=1} \frac{f(\Psi(t))}{t^{n+1}}dt, \quad n = 0, 1, ..., \tag{2}$$

де $t = \Phi(\zeta)$ — функція, обернена до $\Psi(t)$, то кажуть, що ряд (1) є рядом Фабера функції $f(z),\ z \in G$.

Нехай задана послідовність чисел $\{c_k\}_{k=0}^{\infty}$, яка задовольняє умови

$$\lim_{k\to\infty} c_k = 0, \tag{3}$$

$$\sum_{k=0}^{\infty} |\Delta c_k| + \sum_{k=2}^{\infty} \left| \sum_{l=1}^{[\frac{k}{2}]} \frac{\Delta c_{k-l} - \Delta c_{k+l}}{l} \right| < \infty, \tag{4}$$

$$\sum_{k=1}^{\infty} \frac{|c_k|}{k} < \infty. \tag{5}$$

Розглянемо степеневий ряд

$$\sum_{k=0}^{\infty} c_k t^k \ , \quad |t| < 1. \tag{6}$$

Оскільки коефіцієнти ряду (6) задовольняють умови (3)–(5), то послідовності $\{\alpha_k\}_{k=0}^{\infty}$ і $\{\beta_k\}_{k=0}^{\infty}$, де $c_k = \alpha_k - i\beta_k$, також задовольняють умови (3)–(5), а тому ряд

$$\sum_{k=1}^{\infty} (\alpha_k \cos kx + \beta_k \sin kx)$$

і спряжений до нього ряд

$$\sum_{k=1}^{\infty}(-\beta_k \cos kx + \alpha_k \sin kx)$$

є рядами Фур'є сумовних функцій.

Добре відомо (див. [1, с. 156]), що ряд (6), у якого дійсна і уявна частини граничної функції сумовні, є рядом Тейлора деякої функції $\varphi(\Psi(t)) \in H^1$. Отже,

$$S[\varphi(\Psi(e^{i\theta}))] = \sum_{k=0}^{\infty} c_k e^{ik\theta},$$

і

$$f(z) = \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{\Gamma} \frac{\varphi(\Psi(t))}{\Psi(t) - z} dt \tag{7}$$

є функцією з класу E_1. Тоді ця функція може бути розкладена в ряд Фабера

$$a_k = \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{\Gamma} \frac{\varphi(\zeta)\Phi'(\zeta)}{\Phi^{n+1}(\zeta)} d\zeta = \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{|t|=1} \frac{\varphi(\Psi(t))\Phi'(\Psi(t))\Psi'(t)}{t^{n+1}} dt =$$

$$= \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{|t|=1} \frac{\varphi(\Psi(t))}{t^{n+1}} dt = c_k,$$

$$f(z) \sim \sum_{k=0}^{\infty} c_k F_k(z) \tag{8}$$

Метою даної роботи є встановлення умов, при яких ряд Фабера (8) збігається до даної функції рівномірно всередині області G. Одержані результати доповнюють результати П.К. Суєтіна [2].

Теорема 1. *Нехай* $|\Psi'(e^{i\theta})| \leq 1$ *і послідовність* $\{c_k\}_{k=0}^{\infty}$ *задовольняє умови* (3)–(5). *Тоді умова*

$$\sum_{k=1}^{n} \frac{|c_{n+k}|}{k} \to 0, \quad n \to \infty, \tag{9}$$

є достатньою для того, щоб ряд Фабера (8) *функції* $f(z) = \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{\Gamma} \frac{\varphi(\zeta)}{\zeta - z} d\zeta$ *збігався рівномірно всередині області* G.

Доведення. Оскільки $z \in F \subset G$, то

$$|f(z) - \sum_{k=0}^{n} c_k F_k(z)| = \left| \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{\Gamma} \frac{\varphi(\zeta)}{\zeta - z} d\zeta - \sum_{k=0}^{n} c_k \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{|t|=1} \frac{t^k \Psi'(t)}{\Psi(t) - z} dt \right| =$$

$$= \frac{1}{2\pi} \left| \int\limits_{|t|=1} \frac{\varphi(\Psi(t))\Psi'(t)}{\Psi(t) - z} dt - \sum_{k=0}^{n} c_k \int\limits_{|t|=1} \frac{t^k \Psi'(t)}{\Psi(t) - z} dt \right| =$$

$$= \frac{1}{2\pi} \left| \int\limits_{|t|=1} \frac{\Psi'(t)}{\Psi(t) - z} \left(\varphi(\Psi(t)) - \sum_{k=0}^{n} c_k t^k \right) dt \right| \leq$$

$$\leq \frac{C}{2\pi \rho(F, \Gamma)} \int\limits_{|t|=1} \left| \varphi(\Psi(t)) - \sum_{k=0}^{n} c_k t^k \right| dt.$$

В роботі [3] встановлено, що для того, щоб ряд Тейлора, коефіцієнти якого задовольняють умови (3)–(5), збігався в метриці L_1, необхідно і достатньо виконання умови (9). Це і є завершенням доведення теореми.

Зауваження. Умови (4)–(5) називають умовами Боаса–Теляковського. Вони є одними з найбільш загальних умов на коефіцієнти тригонометричного ряду, при виконанні яких даний тригонометричний ряд буде рядом Фур'є сумовної функції. Проте, відомі і менш загальні умови, але зручні для перевірки, які забезпечують інтегровність суми тригонометричного ряду. Зокрема, одною з таких умов є умова квазівипуклості

$$\sum_{k=0}^{\infty}(k+1)|\Delta^2 c_k| < \infty. \tag{10}$$

Наслідок. *Нехай* $|\Psi'(e^{i\theta})| \leq 1$ *і послідовність* $\{c_k\}_{k=0}^{\infty}$ *задовольняє умови* $(3), (5)$ *і* (10). *Тоді умова*

$$c_k \ln k \to 0, \qquad k \to \infty,$$

є достатньою для того, щоб ряд Фабера (8) *збігався до функції* (7) *абсолютно і рівномірно всередині області* G.

Теорема 2. *Якщо контур* Γ *є спрямлюваною жордановою кривою і, крім того, виконується умова*

$$\sum_{k=0}^{\infty}(k+1)|\Delta^2 F_k(z)| < \infty, \qquad \forall z \in G, \tag{11}$$

то для того, щоб будь-яка аналітична в G *функція така, що*

$$|f(z)| \leq C, \qquad \forall z \in G$$

розкладалась всередині області G *в рівномірно збіжний ряд Фабера, достатньо, щоб*

$$F_k(z) = o\left(\frac{1}{\ln k}\right). \tag{12}$$

Доведення. Оскільки для довільного фіксованого $z \in G$ виконується $|f(z)| \leq C$, то функція $f(z)$ має майже скрізь на Γ кутові граничні значення, які утворюють сумовну на Γ функцію. Тому, використовуючи представлення (2), маємо

$$|f(z) - \sum_{k=0}^{n} c_k F_k(z)| =$$

$$= \left| \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{\Gamma} \frac{f(\zeta)}{\zeta - z} d\zeta - \sum_{k=0}^{n} \frac{1}{2\pi i} \int\limits_{|t|=1} \frac{f(\Psi(t))}{t^{k+1}} dt \cdot F_k(z) \right| =$$

$$= \frac{1}{2\pi} \left| \int\limits_{|t|=1} \frac{f(\Psi(t))\Psi'(t)}{\Psi(t) - z} dt - \sum_{k=0}^{n} \int\limits_{|t|=1} \frac{f(\Psi(t))}{t^{k+1}} dt \cdot F_k(z) \right| =$$

$$= \frac{1}{2\pi} \left| \int\limits_{|t|=1} f(\Psi(t)) \left(\frac{\Psi'(t)}{\Psi(t) - z} - \sum_{k=0}^{n} \frac{F_k(z)}{t^{k+1}} \right) dt \right| \leq$$

$$\leq \frac{C}{2\pi} \int\limits_{|t|=1} \left| \frac{\Psi'(t)}{\Psi(t)-z} - \sum_{k=0}^{n} \frac{F_k(z)}{t^{k+1}} \right| |dt| = C \int\limits_{0}^{2\pi} \left| \frac{\Psi'(e^{i\theta})e^{i\theta}}{\Psi(e^{i\theta})-z} - \sum_{k=0}^{n} \frac{F_k(z)}{e^{i(k+1)\theta}} \right| d\theta.$$

Відомо (див. [4, с. 362]), що коли границя Γ області спрямлювана, то для довільної $z \in G$ функція $\frac{\Psi'(e^{i\theta})e^{i\theta}}{\Psi(e^{i\theta})}$ сумовна і розкладається по θ в ряд Фур'є, тобто

$$S \left[\frac{\Psi'(e^{i\theta})e^{i\theta}}{\Psi(e^{i\theta}) - z} \right] = \sum_{k=0}^{\infty} \frac{F_k(z)}{e^{ik\theta}}.$$

Оскільки коефіцієнти цього ряду задовольняють умову (11), то для збіжності в метриці L_1 цього ряду (див. [5, 6]), необхідно і достатньо виконання умови (12). Тому ряд Фабера (8) збігається в кожній фіксованій точці $z \in G$, і залишилось тільки показати рівномірну збіжність цього ряду на замкненій множині $F \subset G$. Згідно з принципом компактності і теоремою Віталі (див. [7], розділ 14 §1), достатньо показати рівномірну обмеженість частинних сум ряду Фабера (8) на множині F.

$$\left| \sum_{k=0}^{n} c_k F_k(z) \right| = \frac{1}{2\pi} \left| \sum_{k=0}^{n} F_k(z) \int\limits_{|t|=1} \frac{f(\Psi(t))}{t^{k+1}} dt \right| \leq$$

$$\leq \frac{1}{2\pi}\Bigg| \int\limits_{|t|=1} f(\Psi(t)) \sum_{k=0}^{n} \frac{F_k(z)}{t^{k+1}} dt \Bigg| \leq \frac{C}{2\pi} \int\limits_{|t|=1} \Bigg| \sum_{k=0}^{n} \frac{F_k(z)}{t^{k+1}} \Bigg| |dt| =$$

$$= C \int\limits_{0}^{2\pi} \Bigg| \sum_{k=0}^{n} \frac{F_k(z)}{e^{i(k+1)\theta}} \Bigg| d\theta. \tag{13}$$

З результатів А.М. Колмогорова [5] і С.О. Теляковського [6] відомо, що необхідною і достатньою умовою обмеженості частинних сум ряду Фур'є в метриці L_1 є умова

$$F_k(z) = O\left(\frac{1}{\ln k}\right). \tag{14}$$

Тому, оскільки (14) випливає з (12), то останній інтеграл в (13) рівномірно обмежений при $z \in F \subset G$. Таким чином, послідовність частинних сум ряду Фабера рівномірно обмежена. Теорема 2 доведена.

Теорема 3. *Нехай область G обмежена спрямлюваною жордановою кривою* Γ. *Тоді ряд*

$$\sum_{k=1}^{\infty} c_k F_k(z), \qquad z \in G,$$

де $c_k = \sum\limits_{i=0}^{k} |F_i(z)|^2 \big(\sum\limits_{i=0}^{k} |F_i(z)| \big)^{-2}$, *збігаєтьcя абсолютно і рівномірно всередині області G.*

Доведення. Оскільки Γ — спрямлювана жорданова крива, то $\Psi'(t) \in H_1$, а тому і $\frac{\Psi'(t)}{\Psi(t)-z} \in H_1$. Враховуючи розклад

$$\frac{\Psi'(t)}{\Psi(t)-z} = \sum_{k=0}^{\infty} \frac{F_k(z)}{t^{k+1}}, \qquad z \in G, \quad |t| > 1$$

і нерівність Р. Вітмана [8] для коефіцієнтів даного розкладу, одержимо

$$\sum_{k=1}^{\infty} c_k |F_k(z)| \leq 66 \left\| \frac{\Psi'(t)}{\Psi(t)-z} \right\|_{H_1} = 66 \int\limits_{|t|=1} \left| \frac{\Psi'(t)}{\Psi(t)-z} \right| |dt| \leq$$

$$\leq \frac{C}{\rho(F,\Gamma)}, \qquad z \in F,$$

де $c_k = \sum\limits_{i=0}^{k} |F_i(z)|^2 \big(\sum\limits_{i=0}^{k} |F_i(z)| \big)^{-2}$. Теорема 3 доведена.

1. *Привалов И.И.* Граничные свойства аналитических функций. — М.: Наука, 1950. — 336 с.
2. *Суетин П.К.* Ряды по многочленам Фабера. — М.: Наука, 1984. — 336 с.
3. *Задерей П.В.,Смаль Б.А.,Товкач Р.В.* О сходимости в среднем рядов Тейлора и Лорана // Екстремальні задачі теорії функцій та суміжні питання: Праці Ін-ту математики НАН України. — 2004. — Т. 1, № 1. — С. 171–177.
4. *Дзядык В.К.* Введение в теорию равномерного приближения функций полиномами. — М.: Наука, 1977. — 512 с.
5. *Колмогоров А.Н.* Sur l'ordre de grandeur des coefficient de la series de Fourier–Lebesque // Bull. Acad. polon. sci.(A), sci. math. — 1923. — P. 83–86.
6. *Теляковский С.А.* Некоторые оценки для тригонометрических рядов с квазивыпуклыми коеффициентами // Мат.сб. — 1964. — Т. 63 (105), № 3. — С. 426–444.
7. *Маркушевич А.И.* Теория аналитических функций: В 2 т. — М.: Наука, 1968. — Т. 1. — 486 с.
8. *Wittman R.* Coefficient inequalities for analytic function in H_1 // Math. Proc. Camb. Phil. Soc. — 1996. — V. 120. — P. 331–337.